

ÖG ve PD

III

Temel Yapı Taşları-2

Kavram yapı taşları

Piramidin en üstünde kavramsal beceriler yer almaktadır: sözel işlevler, sözsüz işlevler ve yürütücü işlevler.

Bu yapı taşındaki beceriler öğrencilerin anlam çıkarmalarını, ilişkileri anlamalarını sağlar, karmaşık desenleri görselleştirmelerini sağlar, daha önceden öğrendikleri bilgileri işe koşmalarını sağlar ve akademik becerilerle meşgulken kendi performanslarını değerlendirmelerine olanak verir.

Sözel

- Sözel yapı taşı, dil ile düşünme becerilerini içermektedir: örn., duyduğu şeyin ne olduğunu anlamak, yazılı metni anlamak, konuşarak ve yazarak düşüncelerini ifade etmek, yeni sözcükler öğrenmek ve bunları kullanmak, çok basamaklı matematik problemlerini çözmek.
- Dil becerilerinde güçlü olan çocuklar kolay konuşurlar ve geniş bir sözcük dağarcıkları bulunur.
- Dil becerilerinde güçsüz olan çocuklar metni anlama ve metin üretme becerilerinde zorluklar yaşarlar.

Sözsüz/sözel olmayan

- Bu yapı taşı simge/görsel/imaajlarla düşünmeyi içerir: karmaşık görsel örüntüler ve desenler üretme, uzamsal ilişkileri anlama ve yargılama gibi.
- Bazı çocukların sözel becerilerden ziyade sözsüz becerilerde zorlukları olmaktadır.
- Genellikle matematik kavramlarını anlama ve öğrenmede zorluklar yaşarlar.
- Sosyal yeterlik geliştirmede zorlanabilirler, jestler ve yüz ifadelerini tanıma, değerlendirme ve yorumlamada zorluklar yaşayabilirler.

(sözel olmayan öğrenme yetersizlikleri/güçlükleri)

Yürütücü işlevler

En üstteki yapı taşıdır.

- Performansı gözden geçirme/gözleme/değerlendirme ve sorunları çözmek ya da becerileri yerine getirmek için stratejik davranmayı içerir.
- Tüm bilişsel etkinlikleri yönlendirmede kullanılan becerilerdir ve kişinin kendi öğrenmesini planlama, organize etme, gözleme, değerlendirme ve öğrenmesi üzerinde düşünmesine ilişkin becerileri içerir.
- Tüm öğrenme ve davranışları etkilediği için en üstteki yapıdır.
- Bu yapı taşında güçlü olan bireyler, amaçlı davranışlarla bulunurlar, hedefe yönelik çalışırlar.
- Öğrenciler stratejik davranırlarsa güçsüz yönlerinin üstesinden gelmeye çalışarak ya da bunları telafi etmeye çalışarak performanslarını en üst düzeye çıkarabilirler.
- Düşünme üzerine düşünmeyi içerir: üstbilişsel beceriler.

Yapı taşları birlikte nasıl çalışırlar?

- Çocuğun her bir yapı taşındaki performansı, güçlü-güçsüz yönleri okulda yaşadığı sorunlar ve problem davranışlara yönelik öğretmene bilgi verir.
- Bunun için birincil olarak çocukların güçlü yönleri belirlenmeli ve bu güçlü yönlerinin performanslarını artırmak için nasıl kullanılabileceğini planlamak gerekmektedir.
- İkincil olarak ise güçsüz yönlerinin belirlenmesi gerekir. Böylece, uygun uyarlamalar gerçekleştirilebilir ve öğretimsel planlar hazırlanabilir.

Sık karşılaşılan özellikler

- Tek beden herkese uymaz.
- Bir beden tek bir bedene uyar.

İşleme ve kavram yapı taşlarında güçlü olan ancak temel yapı taşlarında güçsüz olan ve dezavantajlı çevreden gelen çocuklar

Bazı çocukların okulda başarılı olmak için dil, mantık yürütme ve işleme becerileri güçlü olmaktadır, ancak duygusal ya da davranışsal sorunları olabilmektedir.

Çocukların okulda yaşadıkları zorluklar temel yapı taşlarındaki güçsüzlüklerden kaynaklanıyor olabilir.

- Öz d¼zenleme sorunları olan ya da ciddi duygusal ya da davranışsal sorunları olan çocuklar, zihinsel/mental olarak öğrenmeye hazır değildirlerdir.
- Evde sorun yaşayan (ihmal-istismar) çocukların, öğretimden/eğitimden yarar görme olasılıkları da azalmaktadır.
- Dikkate ilişkin, duygusal ya da sosyal sorunlar çözüldüğünde çocuklar okulda başarılı olabilmektedir.

Temel yapı taşları ve kavram yapı taşlarında güçlü olan işleme yapı taşlarında güçsüzlüğü olan ve destekleyici çevreden gelen çocuklar

- Bazı çocukların normalin üstünde dil becerileri ve mantık yürütme becerileri vardır ve dikkatlerini sürdürebilirler ayrıca destekleyici bir ev ortamında yaşarlar ve destekleyici bir okul ortamları olabilir.
- Bu kapasitelerine karşın, işleme yapı taşlarındaki güçsüzlükleri öğrenme performanslarını etkiler ve bazı bilgileri ezberlemelerini olumsuz yönde etkiler. Bu çocuklar iyi uyum sağlamış çocuklardır ve motivasyonları yüksektir ancak ezber gerektiren okuldaki becerilerde/görevlerde (örn., sözcükleri okuma, yazma ya da işlem yapma) zorlanır.
- Sözcük okuma ve yazma konusunda otomatikleşmekte yavaştırlar. Disleksi, disgrafi ya da diskalkuli tanısı alabilirler.
- Sistemik, yoğun müdahaleler ile müfredat uyarlamaları ve değişiklikleri sayesinde başarılı olabilirler.

Kavram yapı taşlarında güçlü, işleme ve temel yapı taşlarında güçsüzlükleri olan çocuklar

- Düşünme ve mantık yürütmede güçlü olan bazı çocuklar bilgiye dikkatini yöneltme ve işlemede güçlükler yaşayabilmektedirler.
- ÖÖG olan bazı çocuklar aynı zamanda DEHB tanısı da alabilmektedir.
- ÖÖG olan bazı çocukların dayanıklılığı düşük olmaktadır ya da duygusal ve davranışsal sorunlar sergileyebilmektedirler.
- Bu tür sorunlar motivasyonu azaltmakta ve okul başarısızlığına yol açabilmektedir.
- Uygun genellikle de yoğun, uzun süreli müdahaleler ile okullarda başarılı olmaktadır.

Bir yapı taşında çok güçlü olma ya da ciddi şekilde güçsüzlük sergileme

- Bazı çocuklar tek bir alanda mükemmel performans gösterebilmektedir.
- Bazıları ise tek bir alanda çok ciddi yetersizlik gösterebilmekte bu nedenle de özel eğitim hizmetlerine yönlendirilmektedirler.
 - Örn., fonolojide ya da ortografide sorunları olan bir çocuk disleksi tanısı alabilmektedir. Motor becerilerde ciddi sorunları olan bir çocuk duyu motor bütünleştirme/entegrasyon bozukluğu ya da disgrafi tanısı alabilmektedir. Ciddi davranış problemleri olan bir çocuk ise duygusal davranışsal bozukluk tanısı alabilmektedir. Öz düzenlemede ciddi sorunları olan bir çocuk ise DEHB tanısı alabilmektedir. Dil ediniminde ciddi sorunları olan bir çocuk dil/konuşma bozukluğu tanısı alabilmektedir.
- Bu çocuklarda yoğun ve sistematik müdahaleler okulda başarı için gereklidir.

- Öğrenme güçlükleri olan çocuklar için, *öğrenme* zor bir iştir/görevdir, öğretmenleri için *öğretim* çok zor bir iştir/görevdir ve ciddi eğitim ve destek gerektirir.
- Ciddi öğrenme sorunları olan çocuklara etkili eğitim yeterli ve ilgili uzmanların bireysel çabalarıyla gerçekleşmekte (Kauffman ve Landrum, 2012) ve etkili eğitim stratejilerini içeren bireyselleştirilmiş bir yaklaşımın uygulanmasıyla gerçekleşmektedir (Zigmond, 2004).
- Öğrenme güçlüğü yaşayan tüm öğrencilerin, öğrenme, davranış ve mizaca ilişkin farklılıkları anlayan, öğrencilerin gelişimlerini desteklemek için ne zaman ve nasıl müdahalede bulunmaları gerektiğini bilen ilgili, anlayışlı öğretmenlerden eğitim alması gerekmektedir.

Kaynak

Learning Disabilities and Challenging Behaviors: Using the Building Blocks Model to Guide Intervention and Classroom Management, Third Edition Third Edition
Nancy Mather Ph.D. (Author), Sam Goldstein Ph.D. (Author), Katie Eklund Ph.D. (Author), Dr. Elaine Cheesman Ph.D. (Contributor), Dr. Deborah Rhein (Contributor), Dr. Annmarie Urso Ph. D. (Contributor)
Paul H Brookes Publishing